

HABITAR DE NOU ELS BANYS ÀRABS *per PILAR PARCERISAS*

Suse Stoisser, artista austríaca fíncada a Cadaqués, aprofita el marc incomparable d'aquesta arquitectura romànica del segle XII restaurada, que imita els banys musulmans, per fer una reflexió sobre la vida contemporània mitjançant el món de les formes, els materials, les idees i les paraules.

Els banys àrabs de Girona suggereixen una atmosfera oberta a la comunicació, a la relaxació, al pas voluntari per un lloc públic on compartir amb els altres un espai de distensió que usa l'aigua d'acompanyament i de mèdiu per assolir un estat que permeti posar distància a la vida de progrés estressant que anima la societat actual.

Simbòlicament, l'aigua encalmada, interior, pren en aquests banys musulmans un valor de purificació, i es transforma en una mena de "cel subterrani", com somnià el poeta Paul Claudel: "Tot el que el cor desitja pot reduir-se sempre a la figura de l'aigua", que es presenta com el més gran dels desigs. Els banys es transformen aquí en un espai gairebé religiós, en un monestir que eleva l'aigua a un valor d'única substància.

L'artista transforma aquest espai en un santuari obert al pensament i protagonitzat per l'aigua. Pensament sobre aigua, podríem dir, que retorna a aquest espai de relaxament i comunicació un sentit religiós, que el mateix edifici compartí en el seu període conventual.

Stoisser ha tingut en compte les teories de John Gray sobre el capitalisme i la vida que comporta la imposició d'un únic model econòmic liderat per Occident en el marc de la globalització, impulsada per les noves tecnologies. També els antics banys musulmans eren llocs de negocis i d'intercanvis econòmics.

Als diferents espais dels banys àrabs hi ha instal·lat diverses obres per on transita la paraula. A l'*Apodyterium* o vestidors, una gran fotografia d'aigua sobre una placa inoxidable conté la imatge retallada d'un sofà, amb uns coicins pintats a mà sobre la planxa. És un reflex del divan de Freud, de la recerca del subconscient i d'una viatge cap a una dimensió interior de la ment.

Set cubs d'acer presenten variacions sil·làbiques de la paraula *COMMUNICATION*. Al seu torn, per la cara del darrere hi podem llegir algunes paraules o preposicions angleses que fan joc amb la síl·laba que mostra la cara del davant, de manera que cada cub pren un nou significat: *come on, on i off, care, union*. Segons el moviment de l'espectador per l'espai, es pot llegir una o altra combinació.

Una altra pila de cubs presenten un joc semblant: *SCREEN/SCREAM*. A la cara del davant s'hi pot llegir *screen* (pantalla), a la del darrere *scream* (crit). No deixa de ser un toc d'atenció sobre la societat de les pantalles que vivim i la constant multiplicació de nosaltres mateixos en comunicar-nos a través de diversos aparells. El crit mostra l'altra cara, la de les preocupacions i maldecaps que ens envaeixen.

Al *Frigidarium* o sala freda, Stoisser ens mostra dues obres de gran interès. El *Discòbol*, presentat en duet encarat sota dues arcades, El cos arcaic, de marbre, retallat en una placa plana d'aquest material, és símbol de la sensualitat del cos i dels plaers que dóna, de la seva energia, aquí expressada pel disc d'acer a punt de ser llançat. Alhora, però, ens mostra un cos transparent, amb espais de vidres de colors que travessen la figura i segueixen la seva inclinació i moviment. No passa desapercebut que vivim en la societat de la transparència, dels escàners que llegeixen el nostre cos als aeroports quan transitem d'un país a un altre. Un altra obra situada en aquest mateix espai busca l'horitzó pla, perfecte, a través de diversos gerros iguals plens d'aigua situats sobre una peanya de ferro d'inclinació diferent en graus. És una forma de subvertir l'horitzó i de demostrar que l'aigua no la pots inclinar, només els seus contenidors, tot establint una metàfora amb la vida mateixa.

Al *Tepidarium* o sala freda, el joc és *PENTÀGON/FLOR*. Dos volums de pedra en forma de paral·lelepípede presenten: l'un un espai buit retallat en forma de flor. A sota en lletra de cal·ligrafia retallada la paraula *full* (ple), mentre a la cara del darrere hi ha la paraula *less* (menys), retallada en negatiu sobre acer. L'altre volum presenta un pentàgon d'acer retallat i enganxat al damunt i, a sota, en vertical, la paraula *CARA* (rostre), al temps que es poden llegir les seves variants *CARE* (cura) i *CARO* (car) en lletres retallades que aporten nous significats. Dues al·lusions al buit i al ple, al més i al menys, a la comunicació entre home i dona, al malentès de les paraules. En aquest mateix espai l'obra *Maja vacia* (2003-2004), una peça anterior que il·lustra el seu interès per l'espai buit.

Per últim, al *Caldarium* o sala calenta, Stoisser retorna als cubs o daus d'acer i al pentàgon retallat, on amb tres paraules: *most* (màxim), *must* (obligació) i *will* (voluntat), escrita cadascuna sobre una cara del cub, posa en escena paraules que poden guiar la llibertat a decidir els destins socials. Els arbres que conviuen en aquests escenari com a símbol del creixement de la vida i al rerefons les plaques amb els articles "el" (masculí) i "la" (femení), aporten la resta de contingut, si bé, enmig de tant missatge aparentment dirigit, també hi té lloc l'absurd a què mena qualsevol repetició: "la, la, la". Tanca aquest espai una altra peça anterior, *Square Words*, en què diverses plaques metàl·liques se superposen i presenten representacions visuals semblants, però diferents: *and*, *end*, *und*, en posició per ser llegides o invertides.

El conjunt revela la intenció de l'autora de situar en un espai magnífic, que aporta pel seu antic ús i forma una potent significació vinculada als valors purificadors de l'aigua, algunes qüestions que afecten la vida contemporània. Talment com qui comparteix amb els visitants una sessió de bany basada en la comunicació, la reflexió o el comentari sobre valors contraris en dialèctica constant: el passat i el present, el masculí i el femení, l'ordre i el caos, el moviment i la quietud, el ple i el buit, sota el difícil paraigua de la llibertat com a factor clau i determinant del destí individual i col·lectiu, un espai també per repensar la història.

PILAR PARCERICAS, Crític de arte